

**O‘TKIR HOSHIMOVNING “IKKI ESHIK ORASI” ROMANIDA QAHRAMONLAR OBRAZI
TALQINI****Abdimovminova Dildora***TerDU talabasi***Sayfullayeva Sabina***BuxDPI talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O‘zbekistonning taniqli yozuvchisi, adib O‘tkir Hoshimovning “Ikki eshik orasi” romani qisman tahlil etilgan, asar qahramonlarining hayoti, xarakteri ochib berilgan.*

Kalit so‘zlar: *pafos, front orti, nafrat, zakunchi, itoatkor, zabardast.*

“ Rost bilan yolg‘on o‘rtasi- to‘rt enlik, degan gap bor. Qiziq nega endi oz emas, ko‘p emas, to‘rt enlik? Gap shundaki, ko‘z bilan quloqning orasi-to‘rt enlik ekan. Eshitganingga emas, ko‘rganingga ishon..... Maqsad shu.”

Ushbu ajoyib jumlar taniqli o‘zbek yozuvchisi va jamoat arbobi O‘tkir Hoshimovga tegishlidir. Adib bundan 82 yil oldin Toshkentda Do‘mbirobod mahallasida tavallud topgan. Yozuvchining ilk asari 1962-yilda “Po‘lat chavandoz” nomida ocherklar to‘plami tarzida nashrdan chiqdi. “Ikki eshik orasi”, “Dunyoning ishlari”, “Tushda kechgan umrlar” adibning xalq orasida mashhur asarlaridandir. “Ikki eshik orasi” yozuvchining ikkinchi romani bo‘lib, 1982-1985- yillar orasida yozilgan. Asarda insonlar taqdiri murakkabligi mahorat bilan tasvirlangan. Unda birinchi o‘rinda inson tinchligini buzuvchi urush tilga olingan, uning qiyinchiliklari, front orti azoblari, ochlik, sevgi va nafrat yuksak mahorat bilan ochib berilgan. Ayniqsa, urush voqeligining har bir ota-ona qalbini jarohatlagani, ko‘ngillarga dilxiralik keltirishi asarning umumiy pafosini tashkil etadi. Romanda har bir obrazga alohida e‘tibor qaratilgan. Bu romanda inson umrining naqadar murakkabligini va taqdirning ayanchli ekanligini ko‘rishimiz mumkin. O‘tkir Hoshimov roman hodisalarini chuqur va teran o‘rgangani uchun, o‘quvchiga har bir voqea tushunarli va aniq qilib yetkaziladi. 7 qism va 7 bobdan iborat ushbu asar katta-yu kichik ko‘ngliga birdek manzur keladi. Asarni o‘qigan sari qayta-qayta o‘qiging keladi, har o‘qiganda yangi-yangi g‘oyalar tug‘iladi, asardagi ochilmagan qirralar ochilaveradi.

Romanning asosiy voqealari Oqsoqol, Qora Amma, Shomurod, Ra‘no, Kimsan, Robiya, Umar zakunchi, Olimjon singari qahramonlar orqali yoritilgan.

“...Bu kitobdagi ko‘p odamlarni o‘zim ko‘rganman, ko‘plari bilan gaplashganman. Ba‘zilarining o‘zi bilan, ba‘zilarining... ruhi bilan... Ba‘zilari nimani gapirgan bo‘lsa, shuni qog‘ozga tushirdim. Ba‘zilari nima gapirganini emas, nimani o‘ylayotganini yozishga majbur bo‘ldim”,-deydi adib O‘tkir

Hoshimov.

Asardagi voqea-hodisalar kichkina bir bola Muzaffar nigohida yoritiladi. Albatta, asardagi qahramonlarning ba'zilar insofi, vijdoni, o'zbek xalqiga xos e'tiqodi bilan kitobxon ko'nglidan ijobiy o'rin olgan bo'lsa, Umar zakunchi kabi qattiqqo'l, vijdonsiz, o'z manfaati yo'lida hech narsadan tap tortmaydigan, nomard inson salbiy o'rinni egallagan.

Ayniqsa, Orif oqsoqol obrazi romanga ko'rk bag'ishlaydi. Uning insonparvarligi, odamlar orasida qozongan obro'-e'tibori, eng og'ir damlarda qiyinchiliklarni yengib o'tishga kuch topishi bilan o'quvchi xotirasiga muhrlanadi. U donishmand, tajribali, hayotning achchiq-chuchugini tatib ko'rgan o'zbek qariyalariga o'xshab har bir ishda tashabbuskorlikni o'z qo'lidan bermaydigan shaxs sifatida gavdalanadi.

Qora amma va Robiya obrazlarida esa haqiqiy o'zbek ayollarining naqadar sabrli va matonatli ekanligining guvohi bo'lamiz. Shu o'rinda Qora amma so'zi e'tiborga loyiq. Nega Qora amma? Axir oddiygina amma desa bo'lardi-yu. Bilasizmi, ona ichidagi dard, alam qayg'udan yurak-bag'ri qorayib ketganligi uning yuzida ham aks etgan. Farzand dog'i shu ko'yga solgan. Xalqqa kelgan to'y hammasining sababchisi edi.

Robiya asarning bosh qahramoni hisoblanib, otasidan ancha yosh yetim qoladi. Qora ammaning uyida yashab, uning tarbiyasini oladi. Kimsan bilan unashtiriladi, biroq Kimsanning taqdirida urushda halok bo'lish yozilgan edi. Robiya uni kutadi, o'lmaganligiga doim ishonadi, lekin bu hayot doimo insonlar istaganidek bo'lavermaydi. Robiya kichik Muzaffar uchun tog'a sifatida ko'rgan inson bilan turmush quradi va hayotining davomini birgalikda o'tkazadi. Mana shu holatlar Robiyaning naqadar itoatkor ekanligini ko'rsatadi. Bilasizmi, Robiya bundan voz kechishi mumkin edi, axir u qiz bola edi, turmush ko'rmagan edi, zabardast, alp yigitga turmushga chiqish imkoniyati bor edi, biroq u Qora ammaning qaramog'ida o'sgan, uning uyidan yeb-ichgan, unga qarshi chiqolmas edi. Tirik yetim qolgan, onasi tashlab ketgan Muzaffarni ham ko'zi qiymas edi. Bilasizmi, asarda voqealar shunaqangi syujetlashtirilganki, o'qigan inson ko'z yoshini tindira olmaydi. Mana, masalan, Muzaffarni olaylik, u yoshligida onasining xiyonati sabab undan ayrildi, to'g'ri Robiya unga qo'lidan kelganicha onalik qildi, mehr ko'rsatdi, biroq tuqqan onaga hech kim teng kela olmaydi, nahot Muzaffar onam mendan yuz o'g'irgan deya o'ksinmagan bo'lsa. Bu ham yetmagandek, asar so'nggida u ko'ngil bergan insoni emikdosh singlisi bo'lib chiqadi. Avvaliga qizning uydagilari sovchilarni qaytaradi, Ra'no ham haqiqatni Muzaffarga qanday aytishni bilmaydi, ular orasida nikoh o'qitib bo'lmas edi. Ammo Muzaffar va Munavvar sevgisi fojeali tugaydi, ya'ni 1966-yilda Toshkentda bo'lgan zilzila ularning sevgisiga raxna solidi. Ammo zukko kitobxon shuni biladiki, aslida asar qahramoni, sevgi yo'lida qurbon

bo'lishiga sabab, zilzila emas, balki o'z sevgilisidan - emikdoshi bo'lgan Muzaffardan homilador bo'lishi va nomusiga chiday olmay dori ichib, o'z joniga qasd qilishi bilan asar nihoyasiga yetadi. Bu voqea esa barchaning qalbini qattiq larzaga soladi. Munavvarning onasi Bashorat esa bitta-yu bitta qizidan ajrab qolgani unga yomon ta'sir qiladi. Ushbu voqealar asarning naqadar jonli chiqqanidan dalolat beradi.

Xulosa qilib aytganda, adibning har bir asarini kitobxon o'zgacha maroq bilan mutolaa qiladi. Yuqorida sanalgan asarlarni kitob do'konlaridan topolmay, kutubxonalarda o'qish uchun navbatga turgan kitobxon sonining adog'i yo'qligini men bobom va buvimdan, otanamdan juda ko'p eshitganman. Zero, hozir texnika asri, biz yoshlar bu oltin merosimizni, ma'naviy durdona asarlarimizni xohlagan paytimizda, xohlagan sharoitimizda mutolaa qilishga imkoniyatimiz cheksizligidan faxrlansak arziydi. Mana shunday zamonda, Yangi O'zbekistonda yangi imkoniyatlar sari ildam qadam bosishdan, Vatanim ravnaqiga yanada ko'proq hissa qo'shishdan charchamaylik va bu yo'lda bor imkoniyatlarimizni ishga solaylik.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ikki eshik orasi, O'. Hoshimov, "Sharq nashriyoti", 2018
2. saviya.uz -O'tkir Hoshimov. (1941-2013)
3. Bakhronova , M. A., & Sayfullayeva , M. (2022). DICTATION AS LANGUAGE LEARNING TOOL . Zamonaviy Dunyoda Pedagogika Va Psixologiya: Nazariy Va Amaliy Izlanishlar, 2(17), 252–258. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/zdpp/article/view/1812>
4. Baxronova Matluba Axmedovna. (2022). BADIY ASARLARGA KO'CHGAN HAYOT SABOQLARI. Conferencea, 401–404. Retrieved from <https://conferencea.org/index.php/conferences/article/view/640>
5. O'tkir Hoshimovning "Dunyoning ishlari" asarida kasallik turlari va ularning lisoniy tavsifi M Baxronova - ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz), 2021
6. IN THE WORK OF WILLIAM SHAKESPEARE'S 'HAMLET' THE TRANSFER OF THE NAMES OF THE DISEASE IN DIFFERENT TRANSLATIONS
JI Mizrabova, MA Baxronova - IEJRD-International Multidisciplinary Journal, 2021
7. Bakhronova, M. A. (2020). Representation of disease names in the literature. ISJ Theoretical & Applied Science, 06 (86), 141-144.